

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
EKONOMIKOS POLITIKOS GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS FISKALINĖS SUTARTIES ĮGYVENDINIMO
KONSTITUCINIO ĮSTATYMO NR. XII-1289 1, 4 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO
PAPILDYMO PRIEDU KONSTITUCINIO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS BIUDŽETO
SANDAROS ĮSTATYMO NR. I-430 10, 17, 18, 21 IR 26 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO,
LIETUVOS RESPUBLIKOS VIETOS SAVIVALDOS ĮSTATYMO NR. I-533 16 STRAIPSNIO
PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS VIETOS SAVIVALDOS ĮSTATYMO NR.
I-533 PAKEITIMO ĮSTATYMO NR. XIV-1268 1 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO,
LIETUVOS RESPUBLIKOS BIUDŽETO SANDAROS ĮSTATYMO NR. I-430 11, 25, 26, 27, 31 IR
34 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO NR. XIV-1271 3 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖS ĮSTATYMO NR. I-907 8
STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ IR SUSIJUSIO LIETUVOS RESPUBLIKOS
VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO
(TAP NR. 22-1841; 22-1842; 22-1843; 22-1844; 22-1845; 22-1846; 22-1847) (TAIS NR. 22-8191(2); 22-
8192(2); 22-8194(2); 22-8195(2); 22-14583; 22-14581; 22-8196(2))**

2022-10-25 Nr. NV-3057

Vilnius

Projekto rengėjas: Finansų ministerija.

Projekto tikslas: siekiant praplėsti Lietuvos savivaldybių galimybes savarankiškai įgyvendinti investicijų projektus, bendrai finansuojamus Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės paramos lėšomis siūloma nustatyti savivaldybėms taikomų fiskalinės drausmės – biudžeto sudarymo – taisyklių lankstumo sąlygą, taip pat siūlomi kiti pakeitimai siekiant stiprinti savivaldybių finansinį nepriklausomumą, praplėsti investavimo galimybes, kartu siekiant išlaikyti savivaldybių finansus tvariais, nustatyti finansines ir administracines kontrolės priemones savivaldybėms, pažeidusioms fiskalinės drausmės taisykles ir kt.

Dabartinė situacija: Konstituciniame įstatyme nustatytos valdžios sektoriui priskiriamų biudžetų taisyklės, t. y. fiskalinės drausmės – biudžetų sudarymo – taisyklės, taikomos savivaldybėms.

Pagrindinė problematika:

- Konstituciniame įstatyme nėra numatyta savivaldybėms taikomų fiskalinės drausmės – biudžetų sudarymo – taisyklių lankstumo sąlygų, pagal kurias savivaldybės turėtų galimybę planuoti didesnius biudžetų asignavimus, negu planuoja gauti pajamų (išskyrus metus, kai produkcijos atotrūkis nuo potencialo yra neigiamas), ir vykdyti tokius suplanuotus biudžetus;
- Savivaldybių skolos, skolinimosi ir garantijų dydį ribojantys limitai kasmet iš naujo nustatomi tų metų Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme;
- Konstituciniame įstatyme nustatyta, kad mažųjų savivaldybių asignavimai ir pajamos vertinami pinigų srautų principu. Didžiųjų savivaldybių asignavimai ir pajamos vertinami kaupiamuoju principu;
- Konstituciniame įstatyme nėra numatytos prievolės savivaldybei pašalinti skolos limito pažeidimą ar fiskalinės drausmės – biudžeto sudarymo – taisyklės nesilaikymą, jeigu toks pažeidimas ar nesilaikymas įvyktų;
- Biudžeto sandaros įstatyme numatyta galimybė savivaldybėms, tikrinant savo biudžeto atitiktį Konstituciniame įstatyme nustatyta fiskalinės drausmės – biudžeto sudarymo – taisyklei, padidinti biudžeto pajamas nepanaudota praėjusių metų pajamų dalimi. Šią nepanaudotą pajamų dalį savivaldybės gali panaudoti trumpalaikiams įsipareigojimams padengti, o jų nesant, panaudoti kitoms savo biudžeto reikmėms;
- Valstybės kontrolės įstatyme nenumatyta, kad biudžeto politikos kontrolės institucija teiktų Seimui ataskaitą dėl to, kaip savivaldybės laikosi Konstituciniame įstatyme nustatytų savivaldybių biudžetams taikomų fiskalinės drausmės taisyklių. De facto biudžeto politikos kontrolės institucija tokią ataskaitą rengia ir ją viešai skelbia.

Projekto esmė: siekiant įgyvendinti Vyriausybės programos nuostatas, susijusias su savivaldybių finansinio savarankiškumo didinimu, EBPO rekomendacijas stiprinti savivaldybių finansinį nepriklausomumą, Valstybės kontrolės išvadoje pateiktą pastebėjimą dėl galimai Konstitucinio įstatymo nuostatų neatitinkančių savivaldybių biudžetams taikomų fiskalinės drausmės taisyklių išimčių, taip pat Direktyvos dėl reikalavimų valstybių narių biudžeto sistemoms įgyvendinimu nuostatas, siūloma:

- Nustatyti savivaldybėms taikomų fiskalinės drausmės – biudžeto sudarymo – taisyklių lankstumo sąlygą. Vertinant savivaldybių biudžetų atitiktį Konstituciniame įstatyme nustatytoms fiskalinės drausmės – biudžeto sudarymo – taisyklėms, iš savivaldybių asignavimų būtų eliminuojami asignavimai bendrajam finansavimui, išskyrus valstybės biudžeto dotacijas savivaldybių biudžetams, skirtas ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšoms bendrai finansuoti, taip pat prie einamųjų metų savivaldybių pajamų būtų pridėdama ta sukaupytų nepanaudotų pajamų dalis, kurią savivaldybės planuoja panaudoti tais einamaisiais metais;
- Konstitucinio įstatymo projekte siūloma nustatyti savivaldybių skolos ir garantijų limitus, nekeičiant limitų skaitinių verčių, šiuo metu nustatytų 2022 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme. Taip pat siūloma savivaldybių skolos ir garantijų limitus skaičiuoti ne nuo valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme nurodytų tiems metams prognozuojamų savivaldybės biudžeto pajamų iš gyventojų pajamų mokesčio, bet nuo didesnės savivaldybių pajamų apimties, tai yra nuo prognozuojamų einamųjų metų pajamų iš gyventojų pajamų mokesčio ir paskutinių pasibaigusių metų savivaldybės biudžeto gautų pajamų, išskyrus pajamas iš gyventojų pajamų mokesčio ir valstybės biudžeto dotacijas. Konstitucinio įstatymo projektu siūloma numatyti principinę nuostatą, kad Seimas, esant reikalui, gali nustatyti metinio grynojo skolinimosi limitą;
- Siekiant suvienodinti didžiųjų ir mažųjų savivaldybių pajamų ir asignavimų vertinimo principą, siūloma nustatyti, kad, tikrinant bet kurios savivaldybės biudžeto rodiklių atitiktį Konstitucinio įstatymo nustatytoms fiskalinės drausmės – biudžeto sudarymo – taisyklėms, savivaldybės (nepriklausomai nuo jos dydžio) pajamos ir asignavimai vertinami kaupiamuoju principu. Toks suvienodinimas sudarytų galimybes į fiskalinės drausmės vertinimą įtraukti trumpalaikių įsipareigojimų pokyčio poveikį mažųjų savivaldybių biudžetams;
- Numatyti įpareigojimą savivaldybėms pašalinti skolos limitų pažeidimą ar fiskalinės drausmės – biudžeto sudarymo – taisyklės, susijusios su savivaldybės biudžeto balansu, nesilaikymą, jeigu toks pažeidimas ar nesilaikymas įvyktų. Taip pat siūloma numatyti lankstumo sąlygos taikymo apribojimą, pagal kurį savivaldybei tol nebūtų taikoma biudžeto sudarymo taisyklės lankstumo sąlyga, kol savivaldybė viršija skolos limitą ir (arba) nepašalina fiskalinės drausmės – biudžeto sudarymo – taisyklės, susijusios su savivaldybės biudžeto balansu, nesilaikymo;
- Lankstumo sąlygą, susijusią su nepanaudota pajamų dalimi perkelti iš Biudžeto sandaros įstatymo į Konstitucinį įstatymą, panaikinant reglamentavimą, kokiam tikslui nepanaudota pajamų dalis turi būti naudojama;
- Kadangi Valstybės kontrolės įstatyme nenumatyta, kad biudžeto politikos kontrolės institucija teiktų Seimui ataskaitą dėl to, kaip savivaldybės laikosi Konstituciniame įstatyme nustatytų savivaldybių biudžetams taikomų fiskalinės drausmės taisyklių, o faktiškai biudžeto politikos kontrolės institucija tokią ataskaitą rengia ir ją viešai skelbia, siūloma papildyti Valstybės kontrolės įstatyme numatytą biudžeto politikos kontrolės institucijos Seimui teikiamų ataskaitų sąrašą nauja ataskaita.
- Siūlomi kiti pakeitimai.

Derinimas: projektas svarstytas 2022 m. spalio 25 tarpinstituciniame pasitarime, kuriame papildomas pastabas projektui išsakė Lietuvos savivaldybių asociacija ir Teisingumo ministerija. Finansų ministerija pažymėjo, kad Lietuvos savivaldybių asociacijos pastabas įvertino, tačiau pasiūlė į jas neatsižvelgti. Dėl Teisingumo ministerijos pastabų Finansų ministerija darbo tvarka informavo, kad į pastabas atsižvelgs.

Atitikimas Vyriausybės programai: projektas įgyvendina Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos 180 ir 181.2 punktus, susijusius su savivaldybių finansinio savarankiškumo didinimu – suteikiant daugiau lankstumo skolintis projektų, įgyvendinamų Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšomis, bendrajam finansavimui, taip pat Aštuonioliktosios Lietuvos

Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano 10.2.9 papunktyje numatytą darbą „Priimti Vyriausybės sprendimą dėl skolinimosi reguliavimo ir naujų skolinimosi priemonių kūrimo, užtikrinant bendrą valstybės skolinimosi tvarumą, atsižvelgiant į Finansų ministerijos atliktą savivaldybių skolinimosi galimybių ir lankstumo didinimo vertinimą“.

Projektas numatytas svarstyti Seimo rudens sesijoje spalio mėnesį.

Dalykinio vertinimo išvada: pažymėtina, kad priėmus projektą iki 2022 m. gruodžio 31 d. turės būti pakeistas ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. kovo 26 d. nutarimas Nr. 345 „Dėl Savivaldybių skolinimosi taisyklių patvirtinimo“, papildant nutarimą nuoroda į Konstitucinį įstatymą.

Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupei nepateikus esminių pastabų, siūloma projektą svarstyti Vyriausybės posėdyje.

Ekonomikos politikos grupės patarėjas

Tautvydas Brazdžiūnas

Tautvydas Brazdžiūnas, tel. +37052098807; +37066842344, el. p. tautvydas.brazdziunas@lr.lt